

POSTANOWIENIE

Dnia 30 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z powództwa S. F. i C. K.
przeciwko "S." [...] w N.
o ustalenie stosunku pracy i odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 sierpnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej powódek od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w N.
z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od S. F. na rzecz S. [...] w N. 900,00 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. zasądza od C. K. na rzecz S. [...] w N. 900,00 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powódka C. K. w pozwie skierowanym przeciwko S. [...] w N. domagała się ustalenia pomiędzy powódką a pozwanym istnienia stosunku pracy, w okresie od 15 lutego 2020 r. do 31 maja 2020 r., nawiązanego na podstawie umowy o pracę, na czas nieokreślony, na stanowisku zastępcy kierownika sklepu i zasądzenia od

pozwanej odszkodowania w wysokości 9.513,- zł tytułem nieuzasadnionego i niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę.

Natomiast powódka S. F. w pozwie skierowanym przeciwko S. [...] w N. domagała się ustalenia pomiędzy powódką a pozwanym istnienia stosunku pracy, w okresie od 15 lutego 2020 r. do 31 maja 2020 r., nawiązanego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na stanowisku zastępcy kierownika sklepu oraz zasądzenia od pozwanej odszkodowania w wysokości 10.575,- zł tytułem nieuzasadnionego i niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 12 października 2020 r. oddalił oba powództwa oraz zasądził od powódek na rzecz pozwanej Spółdzielni koszty postępowania. Sąd Rejonowy ustalił, że powódki w dniu 12 lutego 2020 r. podpisały pisma, z których treści wynika, że są to oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę na mocy porozumienia stron. Zdaniem Sądu powódki nie mogą się zdecydować w swych twierdzeniach czy: złożyły w ww. zakresie oświadczenia woli choć obarczone wadą, czy też może w ogóle nie złożyły takich oświadczeń a tylko się podpisały na potwierdzenie przyjęcia pisma. Obydwa te argumentacje logicznie wzajemnie się wykluczają. Argumentacja zawarta w pismach powódek z 13 lutego 2020 r. jest całkowicie sprzeczna z treścią dokumentów z 12 lutego 2020 r. a poza tym, w pozwie powódki przyznają jednak, że porozumienie z 12 lutego 2020 r. podpisały. W kolejnych pismach z 28 lutego 2020 r. powódki uchyliły się od skutków swych oświadczeń woli z 12 lutego 2020 r. jako złożonych pod wpływem błędu i groźby. Zdaniem powódek groźba pracodawcy miała polegać na tym, że zasugerował on wyciągnięcie względem nich dalej idących skutków prawnych, nie wyłączając rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Błąd miał polegać na tym, iż powódki nie były świadome, że składając takie oświadczenia woli zostaną pozbawione pracy i wynagrodzenia za okres wypowiedzenia oraz zasiłku dla bezrobotnych. Sąd Rejonowy ustalił, że nikt, w szczególności osoby obecne podczas rozmowy, nie groziły powódkom. Samo poinformowanie pracownika o różnych wariantach zakończenia stosunku pracy nie stanowi groźby w sytuacji, gdy po stronie pracodawcy istnieją rzeczywiste podstawy do rozważenia rozwiązania umowy bez wypowiedzenia. Działanie pracodawcy było nakierowane na to aby „iść na rękę” pracownikom i oszczędzić ewentualnych

konsekwencji związanych z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia. Jak ustalił Sąd pierwszej instancji powódki zajmowały w jednym ze sklepów pozwanej stanowiska kierownika i zastępcy kierownika. Z zajmowanymi stanowiskami wiązał się szereg obowiązków spoczywających na powódkach. Obowiązki te były przez nie naruszane już w 2019 r. Powódki dopuściły się szeregu uchybień zarówno w zakresie planowania czasu pracy jak i zamawiania towaru oraz sprzedaży klientom towaru nie nadającego się do spożycia. Pomimo przeprowadzenia kilku rozmów dyscyplinujących sytuacja nie uległa poprawie. Uchybienia zostały ponownie potwierdzone w trakcie kontroli z 5 lutego 2020 r., a następnie w rozmowie z jedną z pracownic. W niniejszej sprawie według Sądu nie można uznać, że powódki działały pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej.

Na skutek apelacji wniesionej przez powódki od wyroku Sądu Rejonowego w N. z dnia 12 października 2020 r., Sąd Okręgowy w N. oddalił apelację oraz zasądził od powódek na rzecz pozwanej Spółdzielni koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji nie naruszył żadnych przepisów wskazanych w zarzutach apelacyjnych. Nie mamy w przypadku powódek do czynienia ani z błędem, ani z groźbą. Powódki musiały wiedzieć, że naruszyły w sposób ciężki obowiązki pracownicze – potwierdził to protokół kontroli. Wiedziały także, że pracodawca może wyciągnąć z tego tytułu określone konsekwencje. Obawiając się zwolnienia dyscyplinarnego podpisały oświadczenie, którego skutkiem było rozwiązanie umów o pracę na mocy porozumienia stron.

W skardze kasacyjnej z dnia 20 sierpnia 2021 r. pełnomocnik powódek zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w N. z dnia 28 kwietnia 2021 r. w całości, zarzucając wyrokowi:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 87 k.c. w zw. z art. 300 k.p., poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na błędnym przyjęciu, iż działania pracodawcy wyrażające się w postawieniu pracownika przed alternatywnym wyborem rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron albo rozwiązaniem przez pracodawcę umowy o pracę z winy pracownika bez wypowiedzenia, w sytuacji, gdy brak jest podstaw do jednostronnego rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę z winy pracownika, albowiem pracodawca jednoznacznie motywuje

swoje stanowisko w przedmiocie konieczności rozwiązania umowy o pracę z pracownikiem utratą zaufania za powołaniem się na okoliczności, które nie mogą stanowić podstawy rozwiązania umowy o pracę z winy pracownika bez wypowiedzenia, nie nosi znamion groźby bezprawnej, oznaczającej zagrożenie podjęciem działania niezgodnego z prawem lub zasadami współżycia społecznego (użycie bezprawnego środka);

- obrażę prawa materialnego, a to art. 60 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., poprzez ich niezastosowanie:

1. wyrażającą się w przyjęciu za Sądem I instancji, iż wywody zawarte w treści uzasadnień pozwów dotyczące przekształcenia się porozumień stron w oświadczenia strony pozwanej o wypowiedzeniu łączących ją z powódkami umów o pracę są całkowicie chybione i nie znajdujące żadnego oparcia w przepisach prawa w sytuacji, gdy przesądzenie kwestii nieważności oświadczeń woli powódek składających się na treść porozumień o rozwiązaniu łączących powódki i stronę pozwaną umów o pracę za porozumieniem stron nie skutkuje automatyczną nieważnością oświadczeń woli strony pozwanej w tym przedmiocie, które mając na uwadze okoliczności, w jakich zostały złożone, należy traktować jako oświadczenia o rozwiązaniu z powódkami umów o pracę za wypowiedzeniem, które zostały złożone w sposób niezgodny z przepisami prawa pracy o wypowiedzaniu umów o pracę;

2. w sytuacji, gdy wobec skutecznego uchylecia się przez pracownika od złożonego pod wpływem groźby oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron, oświadczenie woli złożone przez pracodawcę dążącego do rozwiązania stosunku pracy, motywowanego utratą zaufania do pracownika, należy traktować jako oświadczenie o rozwiązaniu z pracownikiem umowy o pracę za wypowiedzeniem, złożone w sposób niezgodny z przepisami prawa pracy o wypowiedzaniu umów o pracę;

- naruszenie przepisów postępowania, a to art. 157 § 1 k.p.c., które to uchylenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w pominięciu tego, iż protokół w niniejszej sprawie

przed Sądem I instancji sporządzono utrwalając przebieg posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz pisemnie, a nie wyłącznie pisemnie;

a w konsekwencji:

- naruszenie przepisów postępowania, a to art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na nierozpoznanie zaskarżonego postanowienia dowodowego Sądu I instancji w zakresie pominięcia dowodu z grafików pracy pracowników sklepu nr 78 oraz błędnym przyjęciu, iż strona nie ma uprawnienia do zarzucania Sądowi I instancji naruszenia przepisów postępowania w sytuacji, gdy nie zwróciła uwagi tego Sądu na naruszenie przepisów postępowania poprzez zgłoszenie w trybie art. 162 k.p.c. zastrzeżenia do protokołu w sytuacji, gdy zastrzeżenie do protokołu przed Sądem I instancji, który to protokół był sporządzany poprzez utrwalenie przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk oraz pisemnie, zostało zgłoszone zgodnie z regułami określonymi w art. 162 k.p.c. ze wskazaniem przepisu, którego naruszenie zarzuca się Sądowi I instancji, co wskazuje na jedynie pozorną, a nie rzeczywistą kontrolę instancyjną w przedmiotowej sprawie.

Skarżący, podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 28 kwietnia 2021 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na przepis art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jego zdaniem wyrok Sądu Okręgowego w N. , wydany w ramach kontroli instancyjnej, wykazuje kwalifikowane naruszenia przepisów prawa materialnego oraz procesowego, wskazujące na pozorność, a nie rzeczywistość przeprowadzonej kontroli instancyjnej. Prima facie widoczna jest bowiem niekonsekwencja Sądu Rejonowego w N. oraz Sądu Okręgowego w N. w zakresie kwalifikacji wady oświadczeń woli złożonych przez powódki w przedmiocie rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron w sytuacji skierowania do nich, przez reprezentanta pracodawcy, groźby zwolnienia dyscyplinarnego, które w stanie faktycznym sprawy nie mogłoby zostać

uskutecznione wobec powódek. Orzeczenie Sądu Rejonowego w N. oraz Sądu Okręgowego w N., zaskarżane w ramach nadzwyczajnego środka zaskarżenia, pozostają w sprzeczności z poglądami doktryny i linią orzecniczą, w tym judykataми Sądu Najwyższego, takimi jak chociażby wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 r., sygn. akt: I PK 199/03, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2019 r., sygn. akt II PK 342/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., sygn. akt: I PK 109/11, i inne. Ponadto Sąd Okręgowy w N. dokonał wyłącznie pobieżnej analizy prawidłowości postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd Rejonowy w N., a dotyczącego zgłoszonego przez pełnomocnika powódek zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. co do postanowienia dowodowego Sądu Rejonowego w N., pomijającego wniosek dowodowy zgłoszony w sprawie. Jak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt III USK 91/21 oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik strony pozwanej wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że nie zachodzi żadna z przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie, w razie przyjęcia skargi do rozpoznania, o jej oddalenie w całości ze względu na brak uzasadnionych podstaw oraz o zasądzenie na rzecz pozwanej od powódek zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Artykuł 398⁹ § 1 k.p.c. zawiera enumeratywny katalog przyczyn kasacyjnych, których wystąpienie warunkuje przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę w razie ziszczenia się co najmniej jednej z przesłanek w postaci: wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego, dostrzeżenia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, wystąpienia prawdopodobieństwa ziszczenia się przyczyny nieważności postępowania, jak również w wypadku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Skarga kasacyjna, wbrew twierdzeniom skarżącej, nie jest oczywiście uzasadniona. Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. W piśmiennictwie wskazuje się, że przyczyna kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 4 odnosi się do oczywistego naruszenia prawa, polegającego na niewątpliwej sprzeczności rozstrzygnięcia z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo na wydaniu go w wyniku oczywiście błędnej wykładni lub niewłaściwym stosowaniu prawa, w tym np. stosowaniu nieobowiązujących przepisów czy wydaniu orzeczenia nienadającego się do wykonania. Niezbędne jest wykazanie za pomocą prawnych i faktycznych przesłanek, że w zasadniczym postępowaniu kasacyjnym skarga zostanie rozstrzygnięta na korzyść skarżącego (Zob. T. Ereciński, w: J. Gudowski, System PrProc, t. III, cz. 2, s. 984; T. Wiśniewski, w: H. Dolecki, T. Wiśniewski, Komentarz KPC, t. II, 2013, s. 248). Ciężar wykazania, że skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania spoczywa na stronie skarżącej.

W przypadku wniosku opartego na przesłance przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w jego motywach zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego,

polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki „przedsądu”. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera bowiem jurydycznego wyводу, potwierdzającego słuszność tezy o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji powołanych przepisów. W rzeczywistości skarżący zmierza wyłącznie do podważenia ustalonego przez Sady orzekające stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod rozeznania i kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574 czy wyrok z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681). Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sady obu instancji słusznie przyjęły, że oświadczenia woli powódek, wyrażające zgodę na rozwiązania umów o pracę w drodze porozumienia, nie były obciążone wadą. Słusznie także zwróciły uwagę, iż powódki były niekonsekwentne – z jednej strony twierdziły, iż nie wiedzą czy złożyły oświadczenia woli obciążone

wadą, a zatem, że oświadczenia takie traktowały jako porozumienie co do rozwiązania stosunku pracy, ale podpisały je pod wpływem groźby (czyli jednak znały sens tego porozumienia) lub błędu (czyli nie rozumiały właściwego sensu i skutku swego oświadczenia woli wyrażonego w formie podpisu pod oświadczeniem); z drugiej natomiast strony powódki przekonywały, że w ogóle nie złożyły takich oświadczeń, a tylko podpisały potwierdzenie przyjęcia pisma, czyli jak wynika z pisma z dnia 13 lutego 2020 r., nie wyrażały zgody na znaną im treść pisma z dnia 12 lutego 2020 r., lecz tylko pismo to odebrały. Z ustaleń obu sądów wynika, że powódki podpisały oświadczenie obawiając się zwolnienia dyscyplinarnego – a istniały przesłanki do rozwiązania z powódkami stosunków pracy w tym właśnie trybie. Słusznie wskazano także, że tylko groźba zastosowania przepisu art. 52 § 1 pkt 1 k.p., jako podstawy rozwiązania stosunku pracy w sytuacji, w której nie występują przesłanki do jego zastosowania, nie może być potraktowana jako skorzystanie przez pracodawcę z normalnego środka prawnego, (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2019 r., II PK 342/17, LEX nr 2647229). Z taką jednak sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Niesłuszny jest więc podnoszony zarzut naruszenie art. 60 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, oświadczenie woli złożone przez powódki nie było obarczone żadną wadą. A nadto, kodeks pracy nie przewiduje odwołania od rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron, a tym bardziej dochodzenia w takim wypadku przywrócenia do pracy i co zrozumiałe uznania wypowiedzenia za bezskuteczne. W sytuacji, gdy między stronami jest sporne, czy doszło do zakończenia zobowiązania za obopólną zgodą (na przykład w razie uchylenia się pracownika od skutków swojego oświadczenia woli), w grę wchodzi jedynie roszczenie o ustalenie istnienia stosunku pracy, (wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 26 marca 2019 r., I PK 268/17, LEX nr 2640729).

Z wyżej zaprezentowanych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 §1 i § 3 k.p.c., § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

[as]